

Mondiale gemeenschap in strijd met corona

Historische plaag

PerspeX

Jaargang 20 | NR2 | Mei 2020

Hoe doet NL aan
crisismanagement

Bedenkingen bij
een corona-app

Zijn we getuige van
een hemelse straf?

We zitten nu al weken in deze lockdown en we moeten nog even door. Ik kan me goed voorstellen dat velen van jullie, net als ik, last hebben van gevoelens van eenzaamheid en somberheid. Ik wil dit voorwoord dan ook aangrijpen om te vertellen dat ik trots ben op jullie. Ik ben trots op onze bestuursleden die druk bezig zijn om deze vereniging op afstand draaiende te houden en op de selectiecommissie die haar taak onder uitzonderlijke omstandigheden uitvoert. Ik ben trots op de leden van de denktank die het mogelijk maken dat er online activiteiten plaatsvinden en op onze PerspeX-redactie die doorwerkt om weer een nieuwe editie in elkaar te zetten. Ik ben trots op alle leden die zich inzetten in de zorg en voor allerlei vrijwilligersprojecten en op iedereen die bijdraagt door thuis te blijven. Ik kijk uit naar het moment dat we elkaar weer mogen zien onder normalere omstandigheden, maar tot die tijd: bid voor elkaar. Bel, app, mail, Zoom en Jitsi met elkaar tot je erbij neer valt. Praat met elkaar over politiek, hoe het met je gaat of over helemaal niets. Blijf betrokken, blijf geloven en hou vol! We komen hier weer uit.

Uw voorzitter, **Siewerd de Jong**

WAT TE DENKEN VAN DE CORONA-APP?

Inhoud

- 4-6 Hoe managet NL een crisis?
- 7-9 Corona in de PI
- 10-12 Een nieuwe hegemonie?
- 13-15 Theologische worstelingen met het virus
- 16-19 Wat te denken van de corona-app?

Pagina 16

Woord van de redactie

Het coronavirus zet iedereen voor het blok, zelfs de PerspeX-redactie. Zoals jullie gemerkt hebben heeft de razendsnelle opmars van de pandemie ervoor gezorgd dat we de vorige editie van ons geliefde magazine helaas niet op papier konden distribueren. Ontzettend jammer natuurlijk. De crisis is zó groot dat geen journalistiek platform eraan ontsnapt om het thema te bespreken. Ook wij ontkomen er ditmaal niet aan enigszins in de waan van de dag mee te gaan. Toch maakt de omvang van de crisis dat er ruimte ontstaat in de belichting van het onderwerp, en dat je als lezer niet doodgegooid hoeft te worden met herhalingen van steeds weer dezelfde feiten. Het virus raakt aan alles, en dus kunnen we ook alles bespreken.

Want wat zegt deze crisis over de inrichting van onze gezondheidszorg? Zijn we in het rijke westen eindelijk weer wakker geschud in confrontatie met onze eigen kwetsbaarheid? Wanneer gaat het dichttimmeren van een samenleving meer slachtoffers opleveren dan de open veldslag met een dodelijke ziekte? Het zijn alle vragen die niet bij ieder virus aan de orde van de dag zijn, maar momenteel door menigeen gesteld worden. Corona dwingt tot maatschappelijke zelfreflectie; quarantaine garandeert dat niemand daar ditmaal aan kan ontsnappen.

De grote vraag is nu wat die zelfreflectie op gaat leveren. Het leven zal niet meer worden wat het was; maar komt dat enkel door de anderhalve meter, of gaan we in dit land meer zaken grondig wijzigen? De tijd zal het leren, en dit keer hebben we met zijn allen ook echt de tijd om aan die discussie deel te nemen. En ook om deze PerspeX-editie te lezen, ter voorbereiding op dat grote samenlevingsdebat.

Tim Kuijsten
Hoofdredacteur

Essaywedstrijd 2020

Heb jij een uitgesproken mening over een actueel maatschappelijk thema? Doe mee met de Essaywedstrijd 2020 "Mijn Perspectief"! Alle leden van Perspectief zijn welkom om deel te nemen aan de essaywedstrijd, ongeacht studierichting of vakgebied. Deel jouw ideeën over een zelfgekozen onderwerp met het grote publiek en maak kans op een mooie prijs ter waarde van €50,-. Het winnende essay wordt bovendien gepubliceerd in de PerspeX!

Criteria

De volgende criteria gelden. Het essay is...

- Een betoog waarin een duidelijk standpunt wordt ingenomen;
- Actueel en geeft aanzet tot impact in de politiek;
- Toegankelijk en geschreven in de Nederlandse taal;
- Niet langer dan 500 woorden.

Stuur je essay en een foto van jezelf uiterlijk 1 juni 2020 naar secretaris@perspectief.nu onder vermelding van je naam, studierichting en/of vakgebied en contactgegevens.

De winnaar wordt bekend gemaakt tijdens de Perspectief Focusdag op 20 juni 2020.

Neem voor vragen over de essaywedstrijd contact op met secretaris@perspectief.n

Crisismanagement in de polder

COT-directeur Marco Zannoni:
‘Het is echt Nederlands dat door bestuurslagen heen de belangrijkste besluiten worden afgestemd.’

Marco Zannoni

Hoe beheerst de B.V. Nederland crises? Het aantal overheden en organisaties dat betrokken wordt bij het crisismanagement is afhankelijk van de grootte en breedte van een ramp. Maar de aanpak is door de jaren heen flink veranderd. Redacteur Antrude Oudman is nieuwsgierig: wat kenmerkt het crisismanagement in Nederland?

Indeling in regio's

De Rijksoverheid heeft een grote rol in de nationale crisisstructuur. Maar de meeste crises worden opgevangen door lokale of regionale overheden en organisaties. Nederland is daarvoor sinds 2010 verdeeld in 25 veiligheidsregio's. Brandweer, politie, Geneeskundige Hulpverlening Organisatie in de Regio, gemeenten en Defensie werken in zo'n regio samen. De gemeenten zijn samen verantwoordelijk voor hoe hun veiligheidsregio functioneert en de burgemeesters vormen het bestuur. Als een ramp zich tot één gemeente beperkt, dan is die burgemeester aan zet. Als de ramp meer gemeenten raakt, kan de voorzitter van de veiligheidsregio besluiten het gezag naar zich toe te trekken. Meestal is de burgemeester van de grootste gemeente in de veiligheidsregio voorzitter. Bij rampen en crises kan Defensie bijspringen.

[Toezicht van de Inspectie Justitie en Veiligheid controleert de samenwerking in veiligheidsregio's. Met de informatie die de inspectie verzamelt stelt zij de Staat van de Rampenbestrijding op over hoe voorbereid de rampenbestrijding in een regio is, zoals te zien op \[www.inspectie-jenv.nl\]\(http://www.inspectie-jenv.nl\). Het Landelijke Operationeel Coördinatiecentrum coördineert de eventuele schaarste en bijstand van hulpdiensten bij rampen en crises. Het Instituut Fysieke Veiligheid is een expertisecentrum op gebied van brandweerborging, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.](#)

Waarom werd deze regiostructuur ingesteld in 2010? De samenwerking tussen organisaties bleek onduidelijk bij grote rampen en crises zoals de Volendamse cafébrand en Enschedese vuurwerkramp. Er was veel kritiek: onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en bevoegdheden, over communicatie en informatie, te weinig oefening vooraf en ook de uitvoering van taken was niet goed genoeg. Uit evaluaties blijkt de regiostructuur een flinke verbetering. Wel kan de samenhang tussen veiligheidsregio's worden verbeterd en moet er meer gekeken worden naar de effecten: of het lukt om crises te beheersen en niet puur of de regels worden nageleefd. De Evaluatiecommissie Wet Veiligheidsregio's doet nu onderzoek of de regiostructuur werkt.

Aanpak van een crisis

Sinds 2009 moet elke veiligheidsregio in een regionaal crisisplan vastleggen hoe er wordt samengewerkt. Hoe wordt een crisis aangepakt? De GRIP-structuur bepaalt wat er wordt ingezet en wie er verantwoordelijk is. Wanneer het incident nationale relevantie heeft kunnen nationale bevoegdheden worden ingezet. Niveau 1 is voor dagelijkse incidenten waarbij ter plaatse wordt afgestemd (Commando Plaats Incident). Niveau 2 bepaalt dat als buiten de plek van het incident maatregelen nodig zijn is (zoals de afvoer van gewonden) niet alleen een Commando maar ook een Regionaal Operationeel Team wordt gevormd. Op beide niveaus wordt de burgemeester ingelicht. Bij (dreigende) maatschappelijke onrust (niveau 3) wordt een gemeentelijk beleidsteam ingesteld dat de burgemeester ondersteunt. Op niveau 4 overstijgt de ramp of crisis de gemeentegrenzen of kan de gemeente de situatie niet alleen aan. De voorzitter van de veiligheidsregio neemt de leiding en een regionaal beleidsteam wordt gevormd. Bij niveau 5 constateren de voorzitters van meerdere veiligheidsregio's dat een incident of de vrees voor een incident hun regio's raakt. De regio waar het incident ontstond is coördinator.

Marco Zannoni, directeur van het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisisbestrijding, benadrukt dat niet alleen organisatorisch, maar ook inhoudelijk het Nederlandse crisismanagement is veranderd. Sinds de Nuclear Security Summit wordt bij een crisis eerst bepaald welke besluiten de meeste impact hebben. *“De minister mag gewoon een besluit nemen, maar dat besluit heeft ook gevolgen voor een burgemeester. Dus er wordt samen gekeken welke sleutelbeslissingen moeten worden afgestemd. Kies je het eerlijk verdelen van de lasten over de samenleving als leidende principe dan doe je andere dingen dan wanneer je wil dat de zwaarst getroffen sector de meeste hulp krijgt. Dat sleutelprincipe is het kader. Als je het daarover eens bent kun je bekijken wie wat doet. Het is echt Nederlands dat die besluiten door bestuurslagen heen worden afgestemd.”*

Nadruk op overzicht

In het Nederlandse crisismanagement zit een duidelijke lijn. De organisatie is complexer geworden doordat steeds meer functionarissen en organisaties betrokken zijn. Dus worden er kaders gegeven waardoor de boel

overzichtelijk wordt. Zo zorgen de veiligheidsregio's voor een vaste structuur, procedure en samenwerking. Erwin Muller is voorzitter van de evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's, hoogleraar Veiligheid en voormalig COT-directeur. Muller constateert dat de grote Nederlandse crises sinds 1953 veel kennis en kunde hebben opgeleverd, dat vanaf de jaren '90 crisisbeheersing geprofessionaliseerd is en dat er sinds de eeuwwisseling structureel aandacht voor crisismanagement is. In de jaren '80 en '90 was Uri Rosenthal een pionier toen hij het COT mede oprichtte en zich fulltime verdiepte in crises. Maar inmiddels is de media-aandacht en de hoeveelheid informatie flink groter. [Bij een crisis moeten dus besluiten worden genomen bij grote onzekerheid, mediadruk en een stortvloed aan informatie. De lijntjes naar die kennis en kunde en professionaliteit moeten kort zijn, vandaar de nadruk op samenwerking.](#)

Ook bij crisisonderzoek wordt gefocust op overzicht en duidelijkheid. In 2004 werd de onafhankelijke Onderzoeksraad voor Veiligheid opgericht. De Onderzoeksraad onderzoekt in nauwe samenwerking met de verschillende inspecties rampen, ongevallen en incidenten en adviseert de betrokken partijen waar de veiligheid versterkt kan worden. Het voordeel is dat na een ramp politici niet hoeven te touwtrekken over wie in een onderzoekscommissie moet. Dat scheelt discussie, tijd én geld. De raad heeft experts, een vaste procedure, een vast budget en het belangrijkste: vergaande bevoegdheden waarbij het strafrechtelijk traject zorgvuldig afgescheiden is.

Kritiek

Het Nederlandse crisismanagement is veranderd, verbeterd, maar daarom nog niet perfect. Volgens hoogleraar en crisisdeskundige Ira Helsloot is er te weinig oog voor de afsluiting van crises. Rampen stoppen niet als de bedreiging weg is, ze moeten worden beëindigd. Een ramp zet het wereldbeeld van mensen op zijn kop en dus moet worden gemeld dat het oude systeem weer te vertrouwen is. Maar volgens Helsloot wordt in veiligheidsbeleid gefocust op verbetering. Het liefst wordt zo publiek mogelijk een crisis aangepakt met duidelijke en grote maatregelen. Dan is duidelijk dat de veiligheid wordt verbeterd, maar vaak kan het ook met goedkopere en met minder ingrijpende maatregelen. Een dik onderzoeksrapport lijkt serieuzer, een hoge financiële compensatie voor slachtoffers lijkt een 'betere' publieke spijtbetuiging. Volgens Helsloot moet de focus niet puur op verbetering liggen, want dan zijn maatregelen duur en inefficiënt om die ene ramp te voorkomen.

Ook Muller vindt de nafase cruciaal waarbij niet de hulptroepen maar de bestuurders aan zet zijn. Hij waarschuwt dat met die wagonlading aan crisismateriaal en -ervaring de verwachtingen te hoog kunnen zijn. Onzekerheid, onoverzichtelijkheid en onvoorspelbaarheid van crises maken optreden in de praktijk veel lastiger dan op papier. Bestuurders moeten dus realistisch zijn. Dat geldt ook voor het parlement: Rosenthal hamerde in 2009 in een kritisch artikel op informeren, debatteren en sanctioneren. Maar als de Kamers te weinig informatie hebben, worden de tweede en derde stap lastig. En dan heeft de regering alleen de touwtjes in handen en wordt er te weinig gevraagd om verantwoording af te leggen.

De coronacrisis

Communicatie is ook een lastig punt, zo bleek tijdens de coronacrisis. Muller benadrukt dat crisismanagers te snel denken dat hun boodschap wel duidelijk is en dat vaak onduidelijk is wie bij een ramp waarover en wanneer geïnformeerd moet worden. Burgers moeten op tijd en duidelijk horen wat ze wel en niet moeten doen. RIVM-baas Jaap van Dissel wordt nu geprezen vanwege zijn duidelijke woorden, maar lang was veel Nederlanders onduidelijk wat er op hun bordje lag. Begin maart noemde politicoloog en crisisexpert Arjen Boin de Nederlandse reactie op corona 'inconsistent' omdat er werd gecommuniceerd dat corona serieus moest worden genomen én dat het voor de meeste mensen niet bedreigend was. De risicogroep van ouderen kreeg weinig ondersteuning en ook was er te weinig Europese samenwerking: de maatregelen die landen namen waren niet afgestemd op elkaar.

COT-directeur Marco Zannoni oordeelt toch positief over het crisismanagement. ["Nederland heeft een hoog niveau van expertise en netwerk in infectiebestrijding, één van de vele factoren in het crisismanagement. Eerst ging het er vooral om de curve af te vlakken en de kwetsbaren te beschermen. Nu verschuift de focus naar de maatschappelijke en economische crisis en moeten we de veerkracht van de samenleving vergroten. Deze crisis is bijzonder: veelvormig, langdurig, internationaal en – zoals alle virussen – eng en ongrijpbaar. Je verkent én bestrijdt tegelijk een vijand die we nog niet helemaal kennen. Nederland was niet voorbereid op alle uitdagingen, maar het blijft altijd deels improviseren. Als ik naar het geheel kijk, zie ik dat de bevolking de maatregelen vertrouwt en dat onze dynamiek tussen draagvlak managen, problemen doorkoppelen en aanpakken en overleg met burgemeesters in andere landen minder vanzelfsprekend is."](#)

Redactrice: Antrude Oudman

Corona in de PI

Ik heb een Skype-afpraak met Sarah,* zij werkt als justitieel verpleegkundige in een Penitentiare Inrichting (PI). Een interessant beroep dat in deze tijd 'gewoon' door gaat en waarbij corona een merkbare invloed heeft op zowel de werkzaamheden, als op de gedetineerden.

Matthew Henry

Wat is de invloed van corona op je werk?

Corona heeft veel invloed, waardoor er strenge regels opgelegd worden binnen de PI. De gedetineerden hebben bijvoorbeeld minder tijd om te luchten, ze mogen geen bezoek ontvangen en ze mogen niet met verlof. Dit maakt dat er enorm veel onrust is. Er komen ook bijna geen nieuwe arrestanten meer binnen, omdat men het risico om corona binnen te krijgen zo klein mogelijk wil houden. Op een gegeven moment is het toch binnen, maar men wil ook hier de verspreiding zo klein mogelijk houden, ook omdat de cellen hier niet op ingericht zijn. Iemand met corona kan de eerste paar dagen goed ziek zijn en dan van het ene op het andere moment compleet inklappen. Dan moet hij eigenlijk meteen naar het ziekenhuis, maar omdat de ambulances zo druk zijn vanwege corona duurt het veel langer voordat ze hier zijn. Daarbij staan ziekenhuizen niet te springen om gedetineerden. Dus zieke mensen blijven zo lang mogelijk bij ons, dat betekent dat we hele zieke mensen hebben op een plek die daar niet voor is ingericht.

Hoe reageren de gedetineerden op de huidige situatie?

Er zijn op dit moment een aantal zieke mensen in de PI. Niet iedereen werd getest vanwege het tekort aan testmiddelen, maar dit gaat nu makkelijker. Naar het ziekenhuis gaan wordt zo lang mogelijk uitgesteld, en wanneer het echt niet anders kan gaan ze naar het gevangenisziekenhuis in Scheveningen. De onrust in de PI wordt daarbij ook erg vergroot doordat er normaal best wel wat drugs binnenkomt; dat is nu op en door de maatregelen komt er geen bezoek meer. Het zijn vaak mensen met behoorlijke gedragsproblemen die alles dempen door middel van middelengebruik. Het is hier nu soms net een

dierentuin. Daar waar de psychiaters eerder minder makkelijk bepaalde rustgevendende medicatie gaven, vanwege de mogelijke kans op verslaving, geven ze het nu sneller. Later komt het probleem van de verslaving oplossen wel weer. Dit is voornamelijk voor de veiligheid van de gedetineerden zelf, want sommigen doen zichzelf van alles aan. Laatst was er een incident waarbij een gedetineerde zo boos was, dat hij met zijn hand zo hard tegen de muur had geslagen dat zijn bot recht overeind stond. Het lastige is dat zo iemand nu niet snel in het ziekenhuis wordt geholpen, omdat het niet levensbedreigend is.

Wat zijn je huidige werkzaamheden?

De gewone spreekuren zijn gestopt, alleen ernstige gevallen zie ik nog wel. Het is nu vooral veel voorlichting geven, zowel aan gedetineerden als aan de bewakers. Daarnaast moet ik zo snel mogelijk opsporen wie in de beginfase van de corona klachten zit, omdat je hen medisch apart moet zetten. Bij alle gedetineerden moet ik kijken waar ze last van hebben en heel goed doorvragen. In het begin vertelden ze wel waar ze last van hadden, maar op een gegeven moment hadden ze door dat ze dan medisch apart gezet werden. Wanneer je apart gezet wordt mag je helemaal niets meer, je mag niet luchten en zelfs niet douchen, want de douches zijn niet op cel. Als verpleegkundige moet ik nu heel goed kijken naar hoe de gedetineerden ademen, of ze hier moeite voor moeten doen en of ze toenemend benauwd zijn. Dit kan ik zien aan de snelheid van de ademhaling, maar ook aan hoe iemand zit. Ik hou me niet bezig met waarom mensen hier zitten, voor mijn eigen bescherming wil ik dat niet eens weten. Ik wil mijn werk goed kunnen doen, ongeacht wat iemand heeft gedaan.

Hoe is het om je werk te combineren met je gezin?

Het combineren is heel erg lastig. Ons rooster is zo ingedeeld dat je de ene week veel werkt en de andere week wat minder, om tot rust te komen wanneer je niet werkt. Daarnaast staan we met minder personeel, om ervoor te zorgen dat niet iedereen in aanraking komt met corona en als iemand ziek is, kan dat worden opgevangen. Ook zijn onze kantoren niet zo ingericht dat we anderhalve meter afstand kunnen houden, dus werken met minder personeel is daardoor noodzakelijk. En nu de kinderen thuis zijn, is

‘Het is hier nu soms net een dierentuin’

er heel veel thuiswerk. We werken niet allebei in een cruciaal beroep, maar mijn man moet ook naar zijn werk. De rest van onze familie werkt ook, of is zelf risicogroep, waardoor zij niet op kunnen passen. Er wordt natuurlijk gezegd dat je je kinderen naar school kan brengen als je in een cruciaal beroep werkt, maar op school is nu sprake van een oppasfunctie. De juf is aanwezig, maar de kinderen moeten zelf hun huiswerk maken. Gelukkig heb ik een vriendin die af en toe kan helpen en zijn er wat jongeren van de kerk die op willen passen.

Hoe ga je ermee om dat je zelf het risico loopt om ziek te worden?

Ik kijk elke dag hoe ik me voel en of ik griepverschijnselen heb. Zodra ik zou twifelen zou ik niet naar mijn werk gaan, omdat ik met heel veel mensen in contact kom. Daarin is mijn temperatuur een indicator, dus voordat ik naar mijn werk ga temperatuur ik mezelf. Als mijn temperatuur prima is, kan ik naar mijn werk gaan. Maar als ik wel moet

hoesten en het benauwd heb, maar geen koorts heb, zou ik in overleg ook niet gaan. Het kan natuurlijk gewoon een verkoudheid zijn, maar dat weet je niet zeker en je wil het risico niet nemen. Ik ben niet bang om ziek te worden. Ik ben banger voor de gevolgen die het heeft op maatschappelijk niveau en in de PI. Als ik nu naar een gedetineerde toe ga, dan denk ik goed na over hoe mijn pennen en schaar in mijn zak zitten en of ik snel bij mijn alarmknop kan, terwijl ik daar normaal niet over nadenk. Maar voor het zelf ziek worden niet echt, dat komt ook doordat ik al jaren met ernstig zieke mensen heb gewerkt, die ook besmettelijke ziektes hadden, zoals tuberculose. Ik denk dat je als christen ook anders met angst omgaat. Als ik angstige gedachten heb, leg ik dat bij God neer, Hij is degene die me beschermt. Dat betekent niet dat ik het niet kan krijgen, maar ik kan niet wandelen in die angst. Bij sommige collega's zie ik wel dat ze bang zijn, daarin heb ik wat meer rust merk ik. **De naam Sarah is gefingeerd.**
Redactrice: Rachel Camerik

‘We hebben hele zieke mensen op een plek die daar niet voor is ingericht’

Corona: versneld naar de nieuwe wereldorde?

Er is al heel veel geschreven over de coronacrisis. We leren steeds meer over de kenmerken van het virus, en de eerste analyses over de aanpak ervan beginnen langzaam door te sijpelen in verschillende media. Toch blijft het voor een groot deel gissen hoe lang het virus huis blijft aanhouden in de wereld. Het virus is relatief nieuw, en daarmee onvoorspelbaar. Wat we echter wél kunnen zien is de grote verdeeldheid in de aanpak van het virus. Zowel binnen als buiten Europa verschilt de aanpak van het virus. Interessant is dat de politieke cultuur en situatie van een land een grote invloed heeft op hoe landen omgaan met de Corona crisis. Daarmee vergroot deze crisis de verschillen tussen landen. Betekent dit ook dat we versneld naar de nieuwe wereldorde gaan, die volgens experts door China geleid zal worden? De tijd zal het leren, maar de noodzaak voor een solidair Westers blok wordt met de dag groter.

Laten we dicht bij huis beginnen. In ons eigen land legt de coronacrisis haarfijn bloot wat we eigenlijk al wisten: Nederland is een sterke en op feiten gebaseerde democratie met een steeds liberalere bestuurscultuur. Premier Rutte laat zich primair leiden door feiten en de expertise van het RIVM. Rutte mag dan wars zijn van visie en vergezichten, dit stelt hem in staat om in tijden van crisis als een pragmatische manager de boel bij elkaar te houden. Opvallend is ook Rutte's aversie tegen partijpolitiek in tijden van crisis, getuige de benoeming van PvdA'er Van Rijn als vervanger van partijgenoot Bruno Bruins. Dit getuigt van een "vrouwen en kinderen eerst" mentaliteit, waarbij de politieke gevolgen van ondergeschikt belang zijn. Waar een autoritair ingesteld leider een crisis aangrijpt om zijn machtspositie te versterken, zie bijvoorbeeld Orban in Hongarije, staat bij Rutte en zijn team het belang van de gemiddelde burger op plek 1, 2 en 3. De befaamde leus "never waste a good crisis" gaat in die zin dus niet op. Gelukkig maar.

Natuurlijk is er ook kritiek op Rutte's aanpak, maar ook dat is een teken van democratische kracht. Als liberaal vindt Rutte het lastig om dingen onomwonden te verbieden. Dit maakt de communicatie vanuit het kabinet niet altijd even scherp en duidelijk. Rutte en zijn corona-team denken sterk vanuit de rationele burger die de consequenties van zijn daden haarfijn overziet. Dit komt duidelijk naar voren in de vage antwoorden van Rutte op cases die worden voorgelegd door journalisten om duidelijk te krijgen wat wel en wat niet toegestaan is. Zelf nadenken, dat is het devies. Dat hier kritiek op komt is niet gek, want duidelijkheid is in tijden van crisis geen overbodige luxe. Dat deze kritiek echter ook door kan slaan hebben de heren Klaver en Wilders gemerkt. De arme Bruno Bruins kon zich niet staande houden tegen de zeer scherpe bewoordingen vanuit de twee partijleiders. De les daarvan is duidelijk: democratie en debat is een groot goed, maar in tijden van crisis moet de balans bewaakt worden. Vertrouwen en samenwerking zijn essentieel, ook vanuit de controlerende Tweede kamer. Expert Rob de Wijk verwoordde dat scherp in zijn column in Trouw: achter een leider of regering staan is essentieel in tijden van crisis. De felle kritiek op deze column, die volgens sommigen autoritair leiderschap legitimeert, geeft aan hoe sterk de democratische traditie in Nederland is. Dat geeft op haar beurt weer hoop voor de toekomst.

Iets minder hoop geeft Nederlands opstelling in Europa. De Nederlandse vertegenwoordiging in de Europese Unie lijkt zuinigheid onderhand te verwarren met arrogantie, en dat is een gevaarlijke ontwikkeling. Vanuit geopolitiek perspectief is Nederland erg afhankelijk van Europa, of we dat nou leuk vinden of niet. Om juist nu met een opgeheven vingertje aan te wijzen wat Italië beter had kunnen doen, alsof wij de coronacrisis al lang zagen aankomen, is niet alleen misplaatst maar ook ronduit vernederend. We moeten niet vergeten dat 70% van de Nederlandse export in Europa terecht komt; het frame van 'netto betaler' dat Nederland zichzelf graag toebedeelt is dus volstrekt onterecht. Als Nederland zich op deze manier blijft opstellen speelt het Europa uit elkaar, een ontwikkeling waarvan Trump en Xi Jinping graag profiteren. Italië heeft als eerste G7-

'De Nederlandse vertegenwoordiging in de Europese Unie lijkt zuinigheid onderhand te verwarren met arrogantie, en dat is een gevaarlijke ontwikkeling.'

staat toegezegd mee te gaan werken aan het Chinese 'Belt and Road Initiative', een ontwikkeling waar het democratische Westen toch bezorgd over zou moeten zijn. Door juist Italië in deze crisis te laten vallen duwen we een belangrijke Europese economie steeds verder richting de Chinese invloedssfeer. Ondertussen slaat in het doorgaans pro-Europese Italië het sentiment om: meer Italianen zien een samenwerking met China zitten dan met Amerika. Daarnaast heeft slechts 27% nog vertrouwen in de Europese Unie blijkt uit een poll op de Italiaanse televisie.

Toch blijft de calvinistische houding richting Zuid-Europa diep in de Nederlandse politiek gebakken zitten, getuige de commissiebijeenkomst van de Tweede Kamer afgelopen 7 april. Niet alleen onze regering, ook sommige volksvertegenwoordig-

gers lijken het prima te vinden om Europa tegen zich in het harnas te jagen om te voorkomen dat we een 'schuldenunie' worden, uitzonderingen als PvdA, D66 en GroenLinks daargelaten. Dat we met deze 'schuldenunie' onze eigen afzetmarkt overeind houden en geopolitiek een geloofwaardig tegenwicht bieden aan Xi Jinping en Trump blijft vervolgens buiten schot.

Aan de overkant van de oceaan is het niet rustiger.

De pogingen van Trump en consorten om het virus als 'Chinees' te bestempelen zijn een doorzichtige manier om het eigen falen te verbloemen. Het wegbezuinigen van het medische vangnet en de bijbehorende expertise uit het Obama-tijdperk komen nu als een boemerang terug. Op dit moment zijn Amerikaanse staten met elkaar in een competitie voor beademings-apparatuur, waarbij de ene staat de andere overbiedt om voldoende medische zorg te kunnen bieden aan de eigen inwoners. Een ongekend falen voor een staat, waarbij elk gevoel van saamhorigheid en een gedeeld lot is verdwenen en omslaat in een soort 'survival of the fittest' tussen 'concurrenten'. Ondertussen heeft Trump al meermalen een bestaand medicijn aangewezen als een potentiële uitkomst tegen het virus, terwijl experts keer op keer benadrukken dat de ontwikkeling van een vaccin toch echt minstens een jaar kost. Alsof de chaos in eigen land nog niet genoeg is, jaagt Trump ook buiten zijn landsgrenzen mensen tegen zich in het harnas door cruciale medische hulpgoederen als maskers te kapen van andere landen, waaronder bondgenoten. Experts stellen dat Trump tegelijkertijd met de controle op het virus ook de kans op zijn herverkiezing vergooit wanneer het virus de Zuidelijke staten als Texas en Florida bereikt, staten die cruciaal zijn voor zijn herverkiezing.

Natuurlijk heeft Trump deze crisis niet veroorzaakt, maar hij is wel eindverantwoordelijk voor een voortvarende aanpak van de crisis. Trump's aanpak is, net zoals we in Nederland zien, sterk in lijn met de door hem gecreëerde bestuurscultuur. Feiten zijn van ondergeschikt belang, en het is altijd die ander die het gedaan heeft. Of het China, een niet luisterende gouverneur of de 'fake news media' is: de chaotische aanpak van de gezondheids crisis kan nooit aan Trump toegeschreven worden. Ondertussen wordt Europa als concurrent gezien, in plaats van als bondgenoot. 75 jaar na de Tweede Wereldoorlog toont deze nieuwe crisis aan dat de internationale betrekkingen een nieuwe fase zijn ingegaan. Amerika zal slechts voor haar eigen bevolking een Marshallplan opstellen, al zal ook dat lastig genoeg blijken.

Tot slot China, het land dat volgens velen de nabije toekomst gaat domineren. China doet er alles aan om de wereld te doen vergeten waar het virus begonnen is. De pr-machine is volledig opengegooid, want elk masker dat de grens overgaat richting Europa moet natuurlijk gevierd worden als een Chinese overwinning. Doordat in China vrijwel alles centraal geregeld is kan de overheid rigoureuus ingrijpen. Zo zullen velen zich de razendsnelle opbouw van Corona-ziekenhuizen herinneren in de Chinese staat Wuhan. In dat opzicht is een autoritair regime een voordeel in tijden van crisis. Toch hoeft deze crisis geen onverdeeld succes te worden voor de opkomende macht. Voor autoritaire systemen is er in tijden van crisis geen echte middenweg tussen succes en falen, vooral omdat er in het systeem weinig correctiemechanismen zoals verkiezingen bestaan. Wanneer blijkt dat de Chinese Communistische Partij in de ogen van haar burgers heeft gefaald, zal dit een grote klap zijn voor het aanzien van het regime dat verregaand ingrijpt in de persoonlijke levenssfeer van haar burgers. De kans op protest tegen schendingen van privacy en mensenrechten neemt toe naarmate burgers twifelen of ze bij Xi Jinping wel in goede handen zijn. De eerste kritische geluiden vanuit Wuhan bereiken het Westen al. Onder andere de NOS laat zien dat niet alle Chinezen blij zijn met de manier waarop het regime van Xi Jinping de crisis gemanaged heeft. China kan dus als winnaar uit de crisis komen, maar veel zal afhangen van de klappen die elders vallen. Veel zal ook afhangen van de mate waarin het Westen de rijen gesloten weet te houden tegenover een assertief China, dat met haar propaganda en economische kracht zal proberen Westerse landen voor zich te winnen. De Italiaanse opinie wankelt al, het is nu aan het Westen om onderling solidair te zijn en te laten zien dat China zich nog lang niet rijk kan rekenen.

Redacteur: Jochem Duinhof

Is het coronavirus een straf van boven?

De onzekerheid rond de coronacrisis kan gemakkelijk leiden tot ontmoediging en bezorgdheid. Ook als christenen staan we voor lastige keuzes. Wat staat er op het spel en hoe moeten we deze coronacrisis duiden? Een straf van God, een teken van de eindtijd, of ...

Naar aanleiding van de bizarre dodentallen van het coronavirus postte cabaretier Arjen Lubach onlangs een kleine peiling op Twitter: 'Waarom doet God dit eigenlijk?'. De stemmers konden kiezen uit vier opties: grapje, foutje, test of straf. Lubach legde even later uit dat zijn tweet een beetje raar en flauw was, want hij gelooft niet in God, maar hij is 'gewoon altijd benieuwd waarom mensen wel in God geloven en hoe ze dingen verklaren'. **De tweet van Lubach laat nog maar eens zien hoe een microscopisch-klein virus enorme geestelijke vragen naar boven kan halen. COVID-19 heeft de wereld in haar greep en voor het eerst in lange tijd komen we als mensheid weer in aanraking met de angst voor het onvermijdelijke: de dood.** Deze ge-

dachte leidt tot onzekerheid en velen wenden zich in deze tijden dan ook tot het geloof. De vraag is echter of gelovigen wel een eenduidig antwoord hebben op de huidige crisis. Is deze toestand een straf van boven, een wake-up-call of simpelweg deel van de schepping na de zondeval?

Mens, wees nederig

Volgens Jochem Roos van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland is de situatie klaarhelder. In het kerkelijk magazine De Wachter Sions schreef hij onlangs dat het coronavirus 'hét bewijs is dat de Heere een twist heeft met de inwoners van de wereld'. COVID-19 past volgens hem in het rijtje Australische

bosbranden en wereldwijd terrorisme. Ziekte als Gods straf, Roos is zeker niet de enige die deze visie aanhangt. In feite belijdt een grote groep christenen dat ziekte en gezondheid hun niet toevallig overkomt, maar voortkomt uit zondige acties. Vanuit Bijbels perspectief valt dat ook wel enigszins te verklaren, in Psalm 38 zegt David immers: 'Mijn wonden zweren en stinken vanwege mijn lichtzinnige leven'.

Ook Lilian Janse, SGP-raadslid in Vlissingen kan zich wel vinden in de gedachte dat God ons een oordeel mee wil geven: 'Een mens die denkt heel veel te kunnen, wordt gewezen op zijn nederigheid.' Maar, hoewel er naast Janse velen zijn die in COVID-19 een oordeel zien, zijn er ook christenen die hier vraagtekens bij plaatsen. Waarom zou God de wereld tenslotte zoveel pijn doen, terwijl hij zelf op aarde kwam om mensen te genezen? Vanuit die gedachte leggen christenen in andere delen van de wereld de schuld van het hele virus direct bij de satan. Volgens dominee Mamadou Karambiri uit Burkina Faso is het hele virus een 'duivels plan om de wereld ten gronde te richten' en ook de Zuid-Koreaanse kerkleider Lee Man-Hee verwees naar een 'hemelse strijd tussen de duivel en God'.

Waarom zou God de wereld zoveel pijn doen, terwijl hij zelf op aarde kwam om mensen te genezen?

Nieuwe hemel en een nieuwe aarde

Enkele groepen in Nederland kunnen zich hier wel in vinden. Voor hen krijgt deze gedachte van hemelse strijd echter nog een extra dimensie: het moment is volgens hen aangebroken dat de gewelddadige scheiding tussen goed en kwaad plaatsvindt. COVID-19 kan in deze context het best gezien worden als instrument van het vierde paard van de apocalypse, dat macht werd gegeven om 'te doden met het zwaard, met honger, met de dood en door de wilde dieren van de aarde'. De 'dood' zou hier dan waarschijnlijk het virus zijn, gegeven de parallel met Ezechiël 14:21, waar sprake is van Gods 'vier ergste oordelen': 'zwaard, honger, wilde dieren en de pest'.

'Het is wachten op Jezus, die komt de mensen halen die bij hem horen.'

De Schiedamse Wim van Zanten is één van de christenen die de duistere wolk al ziet hangen: 'Het is in de Bijbel al voorspeld, in Openbaring. Ziektes en plagen. Het is wachten op Jezus, die komt de mensen halen die bij hem horen.' Ook in 2017 dacht Van Zanten de eindtijd te zien naderen. Hij had toen een voorraadschuur aangelegd en de achterkant van zijn tuin gebarricadeerd tegen mogelijke indringers. Wat echter vaak wordt vergeten is dat de huidige epidemie de ergste nog niet is. Toen in de middeleeuwen de Pest door Europa raasde werd maar liefst één derde van de Europese bevolking slachtoffer. Als er een teken van de eindtijd zou zijn, waarom dan niet de Pest en wel COVID-19?

Paulus als voorbeeld

Andere christenen stellen om die, en andere redenen, dat COVID-19 niet persé als oordeel gezien hoeft te worden, maar meer als deel van een schepping na de zondeval. Zij zien juist een kans in de komst van het virus en laten zich inspireren door de discipelen van het Nieuwe Testament, zoals Dorcas die in Handelingen 9 mantels naaide voor weduwen en zo een brug vond om over Jezus te vertellen. Ook als mensen ziek zijn blijven christenen hen dienen om zo door hun daden 'het licht van de wereld' te kunnen zijn. Lastig is echter

dat naastenliefde in het geval van corona vaak betekent dat je juist afstand van elkaar moet houden. Daarom vinden vele christenen een voorbeeld in Paulus' gevangenschap te Rome. Hoe geïsoleerd en getergd hij ook mocht zijn, hij bleef toch brieven schrijven aan de gemeente in Kolosse om over God te prediken.

Toch blijkt ook deze visie op het virus tot vragen te leiden. Martyn Atkins, leider van de Methodistenkerk te Londen vertelde via BBC dat christenen ervoor moeten waken verkopers van God te gaan spelen en de coronasituatie te misbruiken. Daar heeft hij zeker een punt, God hoeft tenslotte niet verkocht te worden en christenen zouden 'vrije giften van genade' moeten zijn, zonder of met coronavirus.

Hoopvol met Jezus

Uiteindelijk kunnen we dus stellen dat het behoorlijk complex is om COVID-19 vanuit christelijk perspectief te duiden. Uiteindelijk kijkt iedere christen op zijn eigen manier naar wat er in de wereld gebeurt. Lubach blijft dus een antwoord verschuldigd. Als er één ding zeker is, is het echter dat christenen niet bang hoeven te zijn in tijden zoals deze. In plaats daarvan, mogen ze zich prijzen om de hoopvolle toekomst die hen te wachten staat. **Redacteur: Noah Kleijne**

De corona-app: digitaal wondermiddel of antidemocratisch tafereel?

Opinie PerspeX

In de strijd tegen het coronavirus wordt er veel van ons gevraagd. Alles om het virus zo snel als mogelijk gecontroleerd in te dammen en ziekenhuizen de broodnodige ademruimte te geven. Naast social distancing, handen wassen en thuiswerken wil het kabinet ook slimme apps inzetten om coronahaardjes te kunnen blussen. In dit artikel betoog ik dat daar wel grote democratische uitdagingen mee gepaard gaan en dat het maar de vraag is hoe effectief zo'n app is. Ik sluit af met een aantal randvoorwaarden waaraan een dergelijke app moet voldoen, wil het die bezwaren tegemoetkomen.

Het coronavirus teistert nu al een dikke maand ons land. Nu, op 21 april, zijn er in Nederland minstens 3.916 doden gevallen en bijna 10.000 ziekenhuisopnames geweest.[1] Bijna iedereen kent wel iemand die coronaklachten heeft of heeft gehad. Mensen zijn aan huis gekluisterd. De gevolgen voor de economie zijn ook niet mis. Het kabinet heeft een heus pakket opgetuigd om kleine en grote ondernemers te redden. Vast staat dat de gevolgen voor de volksgezondheid en op sociaal en economisch vlak vele malen groter zullen zijn dan nu is in te schatten. Angela Merkel zei het al: 'het is de grootste uitdaging die we sinds de Tweede Wereldoorlog gehad hebben'.

Logisch dat het kabinet nu alles uit de kast trekt om die uitdaging het hoofd te bieden. Alles om die curve platter te krijgen. We kunnen de maatregelen inmiddels wel dromen: 'houd anderhalve meter afstand', 'werk zo veel mogelijk thuis' en 'was je handen tot ze schraal worden'. Maar er lijkt meer nodig om het virus eronder te krijgen. Op dinsdag 7 april kondigde minister Hugo de Jonge een aanvullende maatregel aan: het gebruik van apps. De bedoeling van een van die apps is dat je daarmee kunt zien of je in de buurt bent geweest van iemand die besmet is (geweest) met het coronavirus. Over deze app gaat het in deze longread. Een goed idee die app, zo vindt ook RIVM-baas Henk

van Dissel. Snelle opsporing van besmette personen is volgens hem de effectiefste maatregel. Dit is nu erg tijdrovend – want: mensenwerk – en een app kan dat sneller en effectiever.[2] Dergelijke apps worden nu al in o.a. India, Singapore, Polen en Israël naar eigen zeggen succesvol gebruikt. Met die apps kunnen we sneller bepaalde maatregelen ook weer opheffen, doordat corona verspreidingshaarden sneller inzichtelijk worden. Daar lijkt toch niks op tegen te zijn?

Toch wel. Er is vanuit de samenleving, kritisch betrokken experts en ook vanuit de Tweede Kamer veel kritiek op de app en het proces om die app aan te besteden. Arjen Lubach weidde er vorige week zondag ook al een uitzending aan.[3] **Wat vinden wij van Perspectief van het voornemen van het kabinet om dergelijke apps in te zetten? Welke mitsen en maren zien wij? We bespreken ze hieronder.**

Contact tracing en privacy

In de eerste plaats is er het bezwaar dat de app of apps een grote impact hebben op de persoonlijke levenssfeer. Volgens Minister Hugo de Jonge is er namelijk veel data nodig: minstens 60 procent van de bevolking moet de app gebruiken. Dat is nogal wat en de vrees is dan ook dat de app een soort massasurveillance instrument wordt. Dat komt omdat de app – wil deze werken – gebruik maakt van de techniek 'contact tracing'. Dat werkt als volgt. **Via de gps-locatiegegevens of bluetooth van je smartphone checkt de app of er mensen in de buurt zijn die het coronavirus hebben of hebben gehad.** Dat heeft dus alleen zin als voldoende mensen dat ook gebruiken. Het verschil tussen het gebruik van gps-locatiegegevens en bluetooth is daarbij cruciaal. Met gps-locatiegegevens kan er tot op 1 á 2 meter nauwkeurig worden vastgesteld wat jouw exacte locatie is. De app vergelijkt jouw locatie met de locaties van anderen en stelt dan vast of je in aanraking bent gekomen met een coronapatiënt. Met bluetooth werkt dat net even anders. De app zendt met bluetooth, zonder jouw exacte locatie te weten, signalen (radiogolven om precies te zijn) uit en checkt of het signalen van andere apparaten ontvangt. Zit daar dan een coronapatiënt tussen, dan krijg je een waarschuwing. De impact op de privacy hangt dus af van de technologie die in die app verwerkt gaat worden. Maar zelfs al wordt er gekozen voor bluetooth, dan nog is daarmee de discussie over privacy niet van de baan. Zeker als het kabinet het gebruik van de app verplicht stelt – en dat sluit het kabinet vooralsnog niet uit – liggen er nog tal van risico's op de loer. Serieuze vragen als: wie maakt die apps dan, welke data worden

verzameld, waar worden die opgeslagen en tot wanneer blijft die app werken zijn cruciaal. Ondertussen staan techbedrijven te trappelen om die corona-app te ontwikkelen en heeft het kabinet haast met de ontwikkeling van die app.[4] Niet bepaald een gelukkige combinatie. Dat bleek afgelopen weekend ook wel toen de ontwikkelaars van de Covid 19 Alert app bij het publiceren van hun broncode per ongeluk e-mailadressen en wachtwoorden van zo'n 200 mensen online zette.[5] Het gaat hier niet om wat gekonkel en gezeur van privacyfetisjisten. Het gaat er hier niet om dat individuen zo graag op een privé eilandje willen zitten zonder dat zij worden lastiggevallen door de overheid, zo legt columnist en schrijver Maxim Februari uit.[6] Het is niet even een kwestie van wat privacy inleveren om de gezondheid of de economie te verbeteren alsof je die twee kunt uitrusten. **De bescherming van de persoonlijke levenssfeer ligt in het hart van de rechtsstaat. Het ware gevaar van zo'n app schuilt erin dat dankzij deze crisis technologie als een soort standaard wondermiddel gebruikt gaat worden om complexe uitdagingen het hoofd te bieden.** Doorgaans zien we met dergelijke toepassingen dat eenmaal geïnstalleerd, ze weer moeilijk terug worden gehaald zodra de crisis voorbij is. Dit is bijvoorbeeld ook duidelijk zichtbaar in het terrorismebeleid- en wetgeving dat na 11 september 2001 zo ingrijpend is veranderd. We gaan – zo stelt Februari – nu toch niet zomaar de regels opheffen, omdat we nu data hebben? Je moet daar dus zorgvuldig mee omspringen zodat er niet allerlei antidemocratische maatregelen onder het mom van een crisis worden goedgepraat.

De effectiviteit van corona apps

Je zou kunnen stellen dat de coronacrisis niet zomaar een crisis is. Dus als je de privacy goed kunt borgen, dan is zo'n app toch prima? Ook dat gaat nog net iets te snel. Want wat weten we eigenlijk over de effectiviteit van die apps? Het eerlijke antwoord is: dat weten we nu nog niet. Wat we wel weten is dat locatiegegevens niet altijd even nauwkeurig zijn. Gps werkt bijvoorbeeld slecht in omgevingen met hoge gebouwen, de werking van bluetooth is afhankelijk van het apparaat, batterijniveau en de software en zo zijn er nog een aantal andere technische uitdagingen. Daarnaast is de praktijk weerbarstig. Je komt dag in dag uit, ook met inachtneming van de anderhalve meter afstand, alsnog met veel mensen in aanraking. Denk even aan de supermarkt waar je toch al gauw binnen de anderhalve meter langs iemand heen manoeuvreert. Wanneer is een ontmoeting dan een contactmoment waarbij de app een waarschuwing af moet geven? En hoe lang

moet een contactmoment duren voordat de app die waarschuwing geeft; vijf, tien of dertig minuten? De kans op valse positieven is daardoor erg groot. Daarnaast kan het ook best zijn dat je maar twee minuten bij iemand in de buurt bent, maar dat diegene niest of hoest en jou zo alsnog besmet. Een app neemt dat niet waar, met als resultaat valse negatieven. Je merkt het al, niet echt een betrouwbaar instrument om de zwaarte van coronamaatregelen aan af te wegen.

Hoe kan het wel?

Gelukkig zijn er tal van experts die laten zien hoe het wel kan. [7] Het is prima mogelijk om een goedwerkende app te ontwikkelen die én recht doet aan fundamentele rechtsstatelijke principes én die doet wat het beoogt. De experts vinden dat als er een corona-app komt, dat deze in de eerste plaats alleen gebruikt mag worden voor het indammen van het virus. Dus geen andere data verzamelen dan nodig, of later die data voor andere doeleinden gebruiken. In de tweede plaats moet het gebruik van de app tijdelijk zijn. Als de app het doel niet meer dient, dan gaat de app inclusief de data de prullenbak in. Daarnaast stellen zij dat de data niet tot individuen herleidbaar mag zijn (dus gebruik van bluetooth in plaats van gps-locatiegegevens), dat alleen noodzakelijke data worden verzameld en dat die data vervolgens veilig en niet centraal worden opgeslagen. Ook noemen zij dat de app bewezen betrouwbaar en vanuit expertise

ingericht moet worden. Betrek dus naast appontwikkelaars ook bijvoorbeeld epidemiologen en virologen. Van belang is dat de app transparant is, doordat de broncode achter de app inzichtelijk is zodat iedereen de werking ervan kan controleren. Tot slot noemen ze dat de app nooit onder dwang van overheid of derden mag worden ingezet. Het is technisch mogelijk om deze principes in de corona-app te integreren. Helaas bleek tijdens de selectie van de app-ontwikkelaars dat het proces nogal schimmig was ingericht. Ook hebben de experts kritiek geuit op de apps die door de selectie heen zijn gekomen. Apps die beter waren ingericht zijn afgekeurd, terwijl apps die de toets der kritiek niet konden doorstaan zijn voorgedragen. Het is dus zeer de vraag of en wanneer er een geschikte app komt.[8]

Conclusie

Er zitten dus wat mitsen en maren aan de corona-app, maar die zijn overkomelijk. Toch vragen wij ons oprecht af of de corona-app nu wel zo nodig is nu we zien dat de social distancing maatregel al zo goed lijkt te werken. Zijn er echt geen andere opties? Laat het kabinet zich hier niet te veel sturen door de gedachte dat de wereld met digitale middelen maakbaar is? **Mocht het kabinet dan toch besluiten een app te ontwikkelen, dan vinden wij dat dat altijd op vrijwillige basis moet gebeuren. We leven in een democratische rechtsstaat waar de bescherming van de persoonlijke levenssfeer een groot goed is dat niet op basis**

van een experiment – want dat blijft die app vooralsnog – te grabbel mag worden gegooid. Daarnaast moet zo'n app transparant zijn, alleen noodzakelijke data verzamelen en die data niet centraal opslaan. Tot slot moet van tevoren vaststaan welk doel de app dient en dat bij het voorbijgaan van de coronacrisis de app inclusief data weer verwijderd worden. **Als Perspectief moeten we eisen dat het kabinet de impact op de persoonlijke levenssfeer van de samenleving en de effectiviteit van de app zorgvuldig afweegt. Dat lijkt vooralsnog niet het geval. Auteur: Anthonie Drenth**

- [1] RIVM 21 april 2020: <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/actueel>
- [2] De Volkskrant 9 april 2020: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/er-gaan-zoveel-innovaties-ontstaan-dat-ik-niet-somber-ben-over-de-toekomst~b9a4d587/>
- [3] Check 'm hier: <https://www.youtube.com/watch?v=S-2g0GiCHyJE>
- [4] Rijksoverheid 11 april 2020: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-volksgezondheid-welzijn-en-sport/nieuws/2020/04/11/oproep-om-mee-te-denken-over-apps>
- [5] RTL Nieuws 19 april 2020: <https://www.rtlnieuws.nl/tech/artikel/5095321/covid19-alert-datalek-crypto-digibyte-coronavirus-ministerie-app>
- [6] NRC 12 april 2020: <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/04/12/gruwelijk-misverstand-privacy-is-het-punt-niet-a3996597>
- [7] Zie www.veiligtegen corona.nl
- [8] Trouw 19 april 2020: <https://www.trouw.nl/politiek/nog-geen-geschied-ontwerp-voor-corona-app-gevonden~b0532c7c/>

PerspeX Colofon

Hoofdredacteur

- Tim Kuijsten •

Redactie

- Antrude Oudman •
- Claudia Meima •
- Daniël van Holten •
- Jochem Duinhof •
- Noah Kleijne •
- Rachel Camerik •

Gastschrijver

- Wouter Jan de Graaf •

Design en opmaak

- Matthja Sterk (www.matthja.nl) •

Een volwassen democratisch land

Persconferenties over de bestrijding van het coronavirus: het is inmiddels een ritueel geworden. Omdat de regering drastische maatregelen heeft getroffen, die veel mensen op gevoelige punten raken, wil premier Rutte alle Nederlanders doordringen van de noodzaak ervan. Tegelijkertijd verweerde hij zich tegen het idee van een totale lockdown. Het is in de hele discussie duidelijk dat het niet alleen draait om de volksgezondheid.

“Uiteindelijk moeten we in de crisisclub een inschatting maken over de vraag: in wat voor land leven wij?”, vatte Rutte het dilemma samen op 3 april. Voor hem was het antwoord duidelijk. Hij typeerde Nederland als een volwassen democratie, waarbij het past om mensen hun eigen verantwoordelijkheid te geven. Geen totale lockdown dus, maar “als je mensen de feiten geeft, zegt ‘jongens, dit is wat we weten en op basis daarvan is dit de aanpak die we met elkaar moeten kiezen’, dan zie je dat mensen dat volgen.”

Een aantrekkelijke gedachte, waar intussen nogal wat aannames aan ten grondslag liggen. Bijvoorbeeld dat alle Nederlanders vertrouwen hebben in het RIVM. Dat zij altijd het beste doen, als zij maar weten wat dat is. En ook: dat alle inwoners van Nederland weten hoe verantwoordelijk gedrag er precies uitziet. Of dat er in ieder geval begrijpelijke informatie voorhanden is, waarmee iedereen zich op de hoogte kan stellen.

Nu zijn er inderdaad veel teksten en video's over het coronavirus beschikbaar in taalgebruik dat bijna iedereen begrijpt. En dat is te merken, hoor ik iemand verzuchten: “Ineens blijkt iedereen viroloog te zijn!” Ze doelt op de eindeloze meningen die worden gedeeld over de koers van de regering. Te vrij, te streng, niet goed gecommuniceerd. **Is die bemoeienis inderdaad vooral irritant, of is het een voorwaarde voor de democratie?** Wat is eigenlijk een volwassen democratisch land? En waarom zou een totale lockdown

daar niet bij passen? Ik maak uit Ruttes woorden het volgende daarover op: **in een volwassen democratie nemen mensen verantwoordelijkheid. Daarom is het niet nodig dat de regering overal regels voor maakt.** Blijft wel de vraag waarvoor mensen dan verantwoordelijkheid nemen in een volwassen democratie. Voor hun eigen gezondheid? Voor de mentale gezondheid van ouderen in verpleeghuizen? Voor de economie?

Rutte bedoelt natuurlijk: voor het algemeen belang. Een prachtig begrip, zeker nu, want zelden is een belang zo algemeen als het bestrijden van een crisis. **Even lijkt iedereen vergeten dat politieke partijen iedere dag beweren het algemeen belang na te streven, terwijl ze totaal tegengestelde standpunten innemen.** Ik hoop dat Nederland even van de eenheid heeft genoten.

NOS kopt op 20 april: ‘Nu de grootste coronapaniek weg is, neemt ook de saamhorigheid af’. Een expert licht toe hoe de situatie verandert: “Nu het grootste risico geweken is, en we allemaal steeds meer weten over het virus, stellen we de besluiten die genomen worden veel meer ter discussie. [...] Dat is ook niet per se erg, zo werkt het in een democratie.”

De eensgezindheid voelde even heel volwassen. Maar deze kant hoort nu eenmaal ook bij democratie. **Redactrice: Claudia Meima**